forbrukerombudet

Det Kongelige Justis- og Politidepartement
Pb 8005 Dep

0030 OSLO

Deres ref.	Vår ref.	Dato:
	Sak nr: 06/1337-2	01.11.2006
	Saksbehandler: Frode Elton Haug	
	Dir.tlf:	

Svar på høring NOU 2006:6 - Når sikkerheten er viktigst

Det vises til Justisdepartementets høringsbrev av 26.06.06.

Jeg vil i det følgende fokusere på ett av aspektene ved landets kritiske infrastruktur hvor det etter min mening er behov for ytterligere tiltak fra myndighetenes side. Dette dreier seg om elektronisk kommunikasjon og IT-sikkerhetsarbeid, og forbrukernes stilling som ledd i denne infrastrukturen.

Forbrukerombudet har de siste årene fulgt nøye med på utviklingen i tilbudet av IKT-produkter og tjenester til norske forbrukere. Med den utbredelse og betydning slike tjenester har for både forbrukerne og samfunnet for øvrig, er det viktig at både myndigheter og private aktører bidrar for å sikre trygg og pålitelig tilgang til tjenestene.

Dessverre er forbrukere som benytter seg av Internett utsatt for en lang rekke risikoer. Som eksempler kan nevnes virusangrep og annen skadelig kode, phishing og forskjellige former for svindelforsøk som spres via Internett. Disse "angrepene" har de siste årene utviklet seg i retning av mer og mer målrettede forsøk på å utsette ofrene for økonomiske tap. Samtidig ser vi også at forbrukeres hjemme-PCer brukes som ledd i kriminelle handlinger som eksempelvis denial of service angrep og utsendelse av spam via såkalte botnets.

Jeg vil understreke at det som et ledd i sikringen av landets kritiske infrastruktur er viktig å fokusere også på de mange hundre tusen forbrukere som utgjør en betydelig del av denne strukturen. I en elektronisk kommunikasjonskjede er ingen sterkere enn det svakeste leddet, og svake ledd er det dessverre mange av rundt omkring på norske arbeidsplasser og i de norske hjem.

Det er et utbredt problem at norske forbrukere både mangler kunnskap og de nødvendige verktøyene som trengs for å kunne beskytte seg mot IT-sikkerhetstrusler som eksempelvis trojanere eller malware som infiserer PCen og henter ut konfidensiell informasjon eller gjør den tilgjengelig for styring gjennom botnets. I følge tall fra Symantec Corporation har Norge de siste par årene ligget inne på topp 10 listen over land hvor PCer som benyttes i botnet angrep befinner seg. Dette viser at behovet for å

Forbrukerombudet Pb. 4597 Nydalen, 0404 Oslo **Besøksadresse** Rolf Wickstrøms vei 15A **Telefon** 23 400 600 **Telefaks** 23 400 601
Forbrukerombudet Trondheim Pb. 86, 7400 Trondheim **Besøksadresse** Dronningens gate 10 **Telefaks** 73 54 65 99
E-post post@forbrukerombudet.no **Internett** www.forbrukerombudet.no **Foretaksnummer** 974 761 335

ta grep i forhold til IT-sikkerheten i norske hjem og hos små og mellomstore bedrifter er stort. Potensielle angrep gjennom denial of service angrep styrt av botnets kan ramme infrastrukturen for elektronisk kommunikasjon som både privat og offentlig sektor er totalt avhengig av for å kunne utføre sine oppgaver. Å arbeide mot å redusere risikoen for slike hendelser, i tillegg til å beskytte forbrukere mot de økonomiske tap som kan oppstå som følge av nettsvindel, er noe som etter min mening bør være en høyt prioritert oppgave for norske myndigheter.

Jeg vil bemerke følgende til innholdet i rapporten:

Punkt 6.6.6 – Virkemidler: Informasjonsdeling
Under punkt 6.6.6 vises det til hvordan bedre informasjonsdeling kan medføre økt sikkerhet.

Forbrukerombudet opprettet i februar 2006 et samarbeidsforum under parolen "Stopp nettsvindel" hvor hensikten blant annet er å prøve å samordne noe av informasjonen som går ut til forbrukere om forskjellige former for nettsvindel. Gjennom arbeidet i forumet har man kommet frem til rutiner for felles varsling av svindelforsøk når disse oppstår, eksempelvis forsøk på phishing rettet til norske bankkunder. Disse advarslene publiseres på www.nettvett.no, samt på nettsidene til flere av medlemmene i forumet.

Initiativ til dette forumet ble tatt fordi jeg følte behov for en bedre koordinering av arbeidet som skjer hos politi, departementer, offentlige myndigheter og private aktører i forhold til nettsvindel.

Jeg støtter derfor helhjertet opp under utvalgets anbefaling på side 73 i NOUen, hvor det foreslås en styrking av samarbeid og informasjonsdeling knyttet til sikkerhet og beredskap både innenfor og på tvers av offentlig og privat sektor. Som jeg har redegjort for ovenfor mener jeg at man i forhold til elektronisk kommunikasjon også må se hen til alle forbrukere som er koblet til nettet og disses informasjonsbehov i et slikt samarbeid.

Punkt 10.1.4 – Anbefalinger knyttet til regulering av brukere av Internett
Som utvalget skriver på side 108, bør også privatpersoner omfattes av reguleringer som bidrar til et sikrere Internett. Jeg har allerede redegjort for mine bekymringer i forhold til hvordan intetanende brukere kan benyttes som ledd i dataangrep eller at store økonomiske verdier går tapt som følge av svindel rettet mot privatbrukere. Forebygging overfor denne gruppen er derfor essensielt for å forsøke å redusere de nevnte risikoene.

En rekke av ISPene tilbyr allerede i dag sikkerhetsprogramvare til sine brukere som en del av tjenesten disse kjøper. Et pålegg om at alle ISPer må gjøre dette vil være et ytterligere skritt på veien mot å tette de mange sikkerhetshull som finnes hos brukerne. Jeg støtter derfor dette forslaget.

Tilsvarende støtte kan jeg også gi til forslaget om å stille krav til leverandører av trådløst nettverksutstyr om at dette skal leveres med tilfredsstillende sikkerhetsinnstillinger og brukerveiledninger.

Når det gjelder forslag om å pålegge alle brukere å benytte oppdatert sikkerhetsprogramvare og at ISPene eventuelt skal overvåke dette, er jeg mer usikker på om dette vil være hensiktsmessig.

Mye av problemet for mange hjemmebrukere og mindre bedrifter er at de rett og slett mangler kompetanse i forhold til å forstå og anvende sikkerhetsprogramvare de måtte ha anskaffet, og at de heller ikke forstår hvilke trusler de utsettes for via Internett.

Myndighetene har ved etableringen av NorSIS og Nettvett.no prøvd å bidra med informasjon til forbrukere og SMBer som har behov for å vite mer om nettsikkerhet. Dette er en god start, men det er helt klart at det er behov for ytterligere tiltak for å nå ut til dem som trenger hjelp til å bedre nettsikkerheten i hjemmet eller på arbeidsplassen.

Etter min mening bør det derfor, for det første, avsettes større ressurser til å videreutvikle og bekjentgjøre de kanalene som allerede er etablert for å formidle informasjon om nettsikkerhet. Som jeg har beskrevet ovenfor, har Forbrukerombudet ved hjelp av våre ordinære ressurser forsøkt å bidra til arbeidet med å advare forbrukere mot nettsvindel. Dette gjør vi fordi den potensielle skadeeffekten av slik svindel er formidabel.

Jeg ønsker meg i tillegg en utvikling av tilbudet som gis forbrukere i dag i retning av en form for en direkte "helpline", enten online eller telefonisk, som det er mulig å kontakte dersom man har konkrete spørsmål om datasikkerhet. Eksempler er folk som lurer på hvordan de rensker PCene sine for trojanere og malware, hva de gjør med en mistenkelig e-post de har fått eller hvordan man setter opp et sikkert trådløst nettverk.

Dette er informasjon som man som forbruker ikke uten videre kan forvente å få av ISPen sin eller de man har kjøpt utstyr av, og som det heller ikke faller direkte innenfor offentlige myndigheters arbeidsområde å gi. Hvis man da ikke kjenner noen med kunnskap om IT-sikkerhet eller ikke klarer å finne fram til informasjonen man søker på Internett vil man som forbruker fort være hjelpeløs og et lett bytte for personer med ondsinnede hensikter.

Etter mitt syn er det derfor et reelt behov for at man setter av offentlige midler til å yte bistand til disse gruppene av brukere. Dette kan for eksempel gjøres ved at man utvider arbeidsoppgavene til NorSIS til også å omfatte direkte rådgivning til forbrukere og små- og mellomstore bedrifter i form av en slik "helpline" som omtalt ovenfor. Da må selvsagt også ressursene som tilføres NorSIS økes tilstrekkelig.

Med vennlig hilsen

Bjørn Erik Thon
forbrukerombud